

Paraša: Ki tisa

7 424 písmen

2 002 slov

139 veršů

179 řádek

9 micvot

וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: כִּי תִשָּׂא אֶת-רֹאשׁ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לִפְקֻדֵיהֶם וַנִּתְּנוּ אִישׁ כַּפָּר נַפְשׁוֹ לַיהוָה בַּפְּקֹד אֶתֶם וְלֹא-יְהִי בָהֶם נֶגֶף בַּפְּקֹד אֶתֶם:

Hospodin mluvil k Mošemu říkáje: Budeš li zvedat hlavu synů Jisra'ele při jejich registraci, dá každý z nich při své registraci za svou osobu smírčí peníz a kvůli jejich registraci pak nedejde k pohromě.

Sidra pro tento týden: Ki tisa**1. alija (Šemot 30:11–31:17)**

Bůh Mošemu udělí pokyny ke sčítání lidu. **105. micva:** Každý muž starší dvaceti let přispěje půlšekelem stříbra na stavbu miškanu. Počet dospělých mužů pak bude vypočten na základě vybrané sumy.

106. micva: Instrukce ke zhotovení měděného umyvadla k rituálnímu omytí pro kněží. **107. micva:** Postup sběru vonných bylin a přípravy oleje k pomazání velekněze, jeho synů a náčiní, které se bude používat ve svatyni. **108. micva:** Zákaz používání oleje k pomazání kokokoli jiného. **109. micva:** Zákaz používání oleje k pomazání k jinému účelu. Instrukce ke smíchání kadidla, které bude dvakrát denně páleno před schránou svědectví. **110. micva:** Zákaz přípravy kadidla pro potřeby člověka. Bůh jmenuje Becalela, coby nejzručnějšího řemeslníka, aby dohlížel na stavbu miškanu a jeho vybavení. Bůh zopakuje Mošemu, aby lidem připomenul dodržování dne odpočinku. Kdokoli by v den odpočinku pracoval, musí zemřít.

V této pasáži je řečeno, že šabat se má nejen zachovávat a pamatovat na něj, ale také „střežit“ – co si pod tím představujete? Jak vnímáte obrat „střežit šabat“? Pozitivně, neutrálně, nijak, nebo negativně?

2. alija (31:18–33:11)

Podle Rašiho komentáře se nyní dějová linie vrací do doby před parašou Jitro, kdy je Moše již čtyřicet dní na hoře Sinaj. Bůh předá Mošemu dvě desky svědectví, na nichž je Božím prstem vypsáno desatero. Lidé znervózni, když Moše z hory nesestupuje. Shromáždí se k Aharonovi a naléhají na něj, aby jim zhotovil jiného boha. Aharon je vyzve, aby mezi sebou vybrali zlaté náušnice a z tohoto zlata odlije zlatého býčka, kterého Jisra'elci prohlásí za „boha Jisra'ele“. Druhý den ráno mu předloží oběti. Bůh Mošemu informuje o tom, co se stalo, a chystá se Jisra'el zničit; Mošemu nabídne, že velký národ učiní z něj. Moše se snaží Boha přesvědčit, aby se rozpomněl na svůj slib praotcům Avrahamovi, Jicchakovi a Jisra'eli. Bůh Mošeho prosbu vyslyší a Moše sestoupí z hory. Když vidí zlatého býčka, rozhněvá se a obě desky rozbije. Zničí i zlatého býčka a vyčítá Aharonovi, že toto dopustil. Aharon se snaží Mošemu situaci vysvětlit, ten k sobě povolává Levity a nařídí jim, aby pobili hříšníky. Moše vystoupá zpět na horu Sinaj a snaží se Boha přesvědčit, aby Jisra'eli odpustil. Bůh odpovídá, že on sám už lid nepovede, místo toho pošle svého anděla, a co se týká hříchu uctívání zlatého býčka, bude za něj Jisra'el potrestán, až přijde čas. Bůh přísahá, že dá lidu Jisra'ele zemi, kterou přislíbil praotcům. Moše postaví svůj stan kousek od tábora, a pokud někdo chce vyhledat Boha, musí přijít za ním. V tomto stanu pak Bůh mluví s Mošem tváří v tvář. Moše se poté vrací do tábora, ale Jehošua, syn Nunův, Mošeho stan neopouští.

3. alija (33:12–16)

Moše se nesmíří s tvrdým odsudkem a žádá Boha, aby své rozhodnutí přehodnotil a doprovázel národ, neboť lid Jisra'ele je přes to všechno jeho lidem.

4. alija (33:17–23)

Bůh s Mošeho žádostí souhlasí. Moše žádá Boha, aby směl spatřit jeho majestát. Bůh mu odpoví, že to není možné, protože žádný smrtelník nemůže spatřit Boha a zároveň zůstat naživu, ale umožní Mošemu spatřit alespoň záblesk své přítomnosti.

5. alija (34:1–9)

Moše si má vytesat nové kamenné desky, stejně jako první a s nimi vystoupit na horu Sinaj. Bůh sestoupí na vrchol hory Sinaj a objeví se před Mošem. Zazní třináct rozměrů Božího milosrdenství. Moše na základě Božího milosrdenství naléhá na Boha, aby Jisra'eli odpustil a zůstal s ním.

6. alija (34:10–26)

Bůh oznamuje Mošemu, že s lidem Jisra'ele uzavírá smlouvu: **111. micva:** má zachovávat všechna jeho přikázání, nesmí následovat způsoby a zvyky kenaanských národů. Opětovně ustanovení tří poutních svátků: Jisra'el má vykořenit modloslužbu a dodržovat svátek nekynutých chlebů, zasvětit Bohu vše prvorozené, dodržovat šabat, ustanovit svátek týdnů a svátek sklizně. Nařízení o odstranění chamecu ještě před obětováním pesachové oběti. Nařízení o přinesení prvotin do domu Božího. **112. micva:** Zákaz obdělávání země během sedmého roku. **113. micva:** Zákaz vařit mládě v mléce jeho matky.

7. alija (34:27–35)

Moše zůstává nahoře Sinaj dalších čtyřicet dní a čtyřicet nocí bez jídla a bez vody a vrací se s novými deskami s desaterem. Jeho tvář září světlem a ostatní lidé se k němu bojí přiblížit. Moše oznamuje Jisra'eli vše, o čem s ním na hoře Sinaj Bůh mluvil. Když Moše mluví k lidu, zakrývá si obličej maskou.

Haftara (1 Královská 18:1–39)

Prorok Elijahu přichází na horu karmel, kde vyzve proroky ba'ala (falešného božstva) k tomu, aby ukázali, je-li ba'al skutečným bohem. Ba'alovi proroci i Elijahu přinesou oběť na oltář, ale zatímco oběť ba'alových proroků Bůh nepřijímá, na Elijahovu oběť sešle oheň, který pohltí nejen oltář, ale i ba'alovy proroky.

Nejen zlatý býček

„... a to božstvo, jež odpoví ohněm, je Bůh.“ (1Kr 18:24)

Celý Tanach a vůbec celou židovskou tradici by bylo možné shrnout jako boj proti modloslužbě. Téměř to vypadá, že skutečný „prvotní hřích“ Jisra'ele nespočíval v příběhu Adama a Chavy, ale spíše v hříchu zlatého býčka, kdy lid zradil Boha krátce po událostech na hoře Sinaj.

Boj proti modloslužbě není jen odpor k uctívání sošek a obrazů, je to i duchovní polemika – modloslužba je zkrátka nesmysl, ztráta času, upínání se k falešným nadějím a symbolům.

U zlatého býčka jde ale ještě o něco víc – je to boj za věrnost vlastní identitě proti přitažlivosti vnějšího světa. Tento fenomén výlučnosti („nechovám se jako ostatní“) je ve skutečnosti pro židovskou identitu zcela zásadním. Platilo to za Mošeho, za časů Elijaha a platí to i dnes.

Prorok Elijahu se podobně jako Moše postavil proti těmto tendencím, které symbolizovali modlářští proroci krále Achava a královny Izevel, když hrozilo, že v severním království zcela zadusí víru v Boha. Na hoře Karmel připravil zkoušku, která měla zmařit náklonnost lidu k cizímu božstvu ba'alovi, ke které vyzval cizí proroky následujícími slovy:

„Ať nám dají dva býky a oni ať si jednoho býka vyberou jako první, položí jej na dříví, ale ať nezakládají oheň, a také já udělám jednoho býka, položím ho na dříví a oheň nezaložím. Vy volejte jménem svá božstva a já budu volat jménem Hospodina, a to božstvo, jež odpoví ohněm, je Bůh.“ (18:23-24)

Paralela mezi zlatým býčkem a ba'alovými proroky je zřejmá – Moše drtí zlatou modlu na prach a s ní i ty, co ho uctívali, stejně jako Elijahu nakonec naloží i s ba'alovými proroky. Midraš

Tanchuma k tomuto příběhu dodává to, co se mělo odehrát v zákulisí:

Co udělal Elijahu? Řekl jim: „Vyberte si dva býčky – dvojčata od téže matky, kteří vyrostli ve stejné stáji.“ Vrhli na ně los, jeden padl pro Boha a druhý pro Baala. Elijáhův býk ho okamžitě následoval, ale s býkem pro Baala nemohli Baalovi ani Ašeřini citelě pohnout, dokud mu Elijáš neřekl: „Jdi s nimi. Býk mu odpověděl před všemi odvětil: „Já a můj druh jsme vzešli ze stejného lůna, vyrůstali jsme spolu. On je obětován Bohu a Boží jméno je skrze něj posvěceno, kdežto já jsem obětován Baalovi, abych rozhněval svého Stvořitele.“ Elijahu mu řekl: „Jdi s nimi a nedej jim záminku k výmluvě. Tak jako ten první býk posvětil Boha mým prostřednictvím, posvětiš ho i ty.“ Býk odpověděl: „Půjdu tedy, jen když jim mě vydáš.“ ... Svatý, budiž požehnan, pak řekl Jisra'eli: „Poučte se od toho býka a neobracejte se k modlám.“

Je to zvláštní midraš, který tímto propůjčením hlasu dělá z obětiny živou, citící a uvažující bytost. Jak k tomu jen obyčejné a nevinné zvíře přijde, že má být obětováno na oltáři falešnému božstvu?

Elijáhův býk je ochoten přinést oběť, ale nechce se zpronevěřit svému Stvořiteli tím, že by sloužil jako nástroj těm, kdo si jediného Boha oškliví. Jakoby nám chtěl ukázat, že zvíře, na které máme jako lidé tendenci hledět svrchu, dokáže být Bohu ve své prostotě upřímně věrné, narozdíl od člověka, který si právě ze zvířat a dalších Božích stvoření dělá modly, případně mu slouží jako hromosvod pro usmíření jeho vlastních přestoupení.

